

KULTURPOLITISKT PROGRAM

INNEHÅLL

INNEHÅLL	2
Inledning.....	4
En kultur som förenar	4
Konst och Kultur för personlig tillväxt	5
Armlängds avstånd utan ursäkter	5
Kulturens betydelse För näringslivet	6
Ett fritt kulturliv.....	7
Säkra upphovsrätten	7
Skydda upphovsmännens intressen i digitaliseringen	7
Kulturarbetarens osäkra ekonomi	8
Fritidskort till barn och unga	8
Folkbildningens ställning.....	8
Svenska kyrkans kulturuppdrag	9
Skatteavdrag för gåvor.....	9
Lika skatt för all kultur	9
Politikens påverkan på konstnärernas frihet	9
Staten som kulturbärare.....	11
Mecenaternas återkomst	11
Gör nationalscener och museer till stiftelser	11
Avskaffa kostnadshyresmodellen	12
Stärk de konstnärliga utbildningarna.....	12
kultur i hela landet	12
Skydd av kulturarvet.....	12
Samernas Sverige	13
Nationella minoriteter	13
gemensam kulturkanon	13
Värna skolans estetiska uppdrag.....	14
Biografen som kulturplats.....	14
Förändra filmstödet	14
ny digital museiplattform.....	15
Digital plattform för bibliotek	15
KUL-avdrag för kultur i hemmet.....	15

Kultur som hälsa.....	16
Rusta försvarsmusiken.....	16
Regionalt kulturansvar	18
Kultursamverkan	18
Regionala kulturinvesteringsfonder	18
Regional kulturell identitet	19
Kreativa kluster.....	19
Kulturpass för Familjevänlig kultur.....	19
Kommunal Kulturkraft	21
Kulturskola för alla.....	21
Bildande skola	21
Skapande skola för varje barn	22
Vikten av läsning i förskolan.....	22
Bibliotek som kulturförmedlare.....	22
Tillgänglig kultur hela livet	23
Samverkan med civilsamhället.....	23
Vikten av mötesplatser	23
Demokrati och yttrandefrihet.....	25
Tjänande Public service	25
Mediestöd.....	25
Reglera sociala medier	26
antisemitism, extremism och desinformation på nätet	26
Religionsfrihet i offentligheten	27
Levande livsmiljöer.....	28
Konstnärlig gestaltning.....	28
Platser att mötas på.....	28
Trädgårdsstadens återtåg.....	29
Arkitektur och estetik	29
Design och form	29
Bevara kulturlandskapet.....	30

INLEDNING

Kultur handlar om människans inre odling. Den skapas i samspelet mellan människor och är i ständig förändring. Människan är ett skapande väsen och söker sig till naturliga gemenskaper. Kulturen bidrar till samhörighet och gemenskap. Den kultur som vi åstadkommer tillsammans och som enskilda kulturskapare visar vad vi kristdemokrater menar när vi talar om att människan har kroppsliga, själsliga och andliga behov – och att politiken måste ta hänsyn till det, på alla områden. De skapande uttrycken formar en gemensam bild av vår identitet och ger samhörighet med andra människor. Kulturen har en förmåga att ge mening i nuet, men också att visa på våra historiska rötter och föda visioner för framtiden.

Vad som är bra kultur kan vi ha olika åsikter om. Det hindrar inte att vi kan förstå och uppskatta det värde som olika kulturyttringar bidrar till – för den enskilde och samhället, för tillhörighet och gemenskap, för bildning och perspektiv, för utveckling och förmedling av värderingar, för förankring i vår historia och för skapande av en gemensam framtid. Kulturen är i all sin spretighet också en sammanfattning av vad det är att vara ett samhälle med en gemenskap.

Vi lever i en ständig förändring. Samhället utvecklas kontinuerligt och där spelar kulturen en fundamental roll. För kristdemokrater är kulturen inte enbart en yttre aspekt av samhället – den utgör en grund för vår gemenskap, identitet och mänskliga utveckling. Om man vänder på det: Skulle vi vara ett samhälle om vi inte hade en gemensam kultur? En gemensam kultur som kräver både tradition och utveckling för att hålla över tid och växa sig starkare. Därför vill vi lyfta, värna och främja kulturens mångfald och dynamik. Politiken har en tendens att använda kulturen som en budgetregulator. Självklart måste man vid varje givet ögonblick våga prioritera. Kulturen är dock ett relevant politiskt område i sin egen rätt, som behöver utvecklas och prioriteras över tid.

EN KULTUR SOM FÖRENDAR

Kulturen utgörs av konstnärliga uttryck såsom målningar och skulpturer, litteratur, film, fotokonst, konsthantverk och musik. Den omfattar också värderingar, traditioner, språk och levnadssätt som präglar och förenar människor. I en globaliserad värld kan vi börja tala om gränsöverskridande kultur. I Europa finns traditioner, konstuttryck och värderingar som förenar oss som världsdel. I Sverige delar vi erfarenheter av historia, språk, traditioner och kulturpersonligheter som gör att vi kan tala om en svensk kultur, som på många sätt definierar vilka vi är som nation. Regionalt och lokalt finns det traditioner, miljöer och gemensamma erfarenheter som präglar oss och som tillåter oss att vara en del av och ta del av kultur. De flesta av oss är också en del av någon form av subkultur – en musikgenre som vi älskar, en kör eller teatergrupp vi är medlemmar av, ett fritidsintresse vi delar med andra eller en trosgemenskap som vi tillhör. Mycket av detta ligger bortom den rent politiska sfären men påverkas ändå av politiska beslut och behöver därför uppmärksammas inom politiken.

I en inkluderande samhällsgemenskap bidrar en kulturell mångfald till att varje person känner sig hemma, bygger upp och bibehåller sin värdighet, oavsett bakgrund eller livssituation. I vår närmiljö bidrar kulturen till livskvalitet, inspiration, utmaningar, hälsa, njutning och glädje. Att ha ett levande kulturliv bidrar också till en kommuns och regions attraktivitet och livskraft.

Vi ser kulturen som en bro som förenar olika samhällsgrupper och generationer, en plattform för dialog och förståelse som överbryggar klyftor och främjar samhällsgemenskap. Genom att vårda ett levande och inkluderande kulturliv, där olika erfarenheter och perspektiv kan mötas och

berika varandra, strävar vi efter att skapa en samhällsmiljö där alla känner sig delaktiga och respekterade.

Som kristdemokrater vill vi förvalta det vi ärvt av tidigare generationer, till gagn för de kommande. Det handlar självklart om vårt fysiska kulturarv i form av byggnader, konstföremål och fornlämningar, men också om det immateriella kulturarvet i form av idéer, språk, seder, dygder och bruk. Detta arv vårdas idag av personer, civilsamhälle och statliga institutioner.

KONST OCH KULTUR FÖR PERSONLIG TILLVÄXT

Kristdemokraterna bejakar kulturens avgörande betydelse för människors personliga och andliga utveckling. Kulturen ger näring åt själen och utgör en källa till inspiration, reflektion och personlig tillväxt. Genom tillgång till konst, litteratur, musik och andra kulturella uttryck, liksom olika kulturmiljöer och sammanhang, främjas människors möjligheter till välbefinnande och självförverkligande. Vi värnar om varje persons rätt att inom lagens och mänsklig anständighets ramar uttrycka sig fritt och ta del av kulturen oavsett bakgrund eller socioekonomisk ställning.

Att kunna bilda sig, utbilda sig och utvecklas på egna villkor spelar stor roll för våra förutsättningar att ta del av och själva utöva kultur, liksom våra möjligheter till ett aktivt samhällsengagemang. I Sverige är folkbildningstraditionen en viktig del i att skapa förutsättningar för personlig tillväxt, utveckling och kunskap genom hela livet där studieförbunden, folkhögskolorna och biblioteken har en nyckelroll.

För att människors kreativitet ska blomstra måste den omges av fri livsluft. Den konstnärliga friheten är ett värde i sig och direkt kopplad till yttrandefrihet, religionsfrihet och andra grundläggande mänskliga rättigheter som vi håller högt. Som kristdemokrater håller vi oss till subsidiaritetsprincipen: Beslut ska fattas på lägsta, mest ändamålsenliga nivå – och den starkare parten ska agera för att främja den svagare partens frihet och autonomi. Stat, kommun och region har ett ansvar för att stödja kulturlivet med resurser och infrastruktur. Civilsamhället, fria kulturgrupper och enskilda kulturskapare ska få stöd men vara självständiga i sitt skapande.

ARMLÄNGDS AVSTÅND UTAN URSÄKTER

Politiker ska akta sig för direkt styrning av kulturella verksamheter. Däremot har de självklart rätt att förvänta sig och ställa krav på kvalitet och till viss del även innehåll när det gäller kulturverksamhet som de är valda att ansvara för, i form av teatrar, orkestrar, kulturskolor, offentliga kulturmiljöer, bibliotek och inköp av konstföremål. Statens finansiering av de nationella scenerna innebär också ett uppdrag att ta ett nationellt ansvar för utvecklingen av ett specifikt kulturområde. Exempelvis förväntas innehållet på Dramatens scen hålla hög kvalitet och bidra till att vårda och utveckla vårt gemensamma teaterarv. I jämförelse med offentligt ekonomiskt stöd till exempelvis en fri teatergrupp finns det både kvalitativa, kvantitativa och ansvarsutkrävande skillnader, och båda fyller en funktion för kulturen i sin helhet. Politisk retorik om ”armlängds avstånd” får inte användas som en ursäkt för politiken att avsäga sig sitt ansvar för kulturen och dess samhällsfunktion, eller i värsta fall som en plattform för att styra kulturens innehåll genom att lägga en våt filt över den politiska kulturdebatten. Politiker måste också kunna delta i samtalet om kulturens innehåll och kvalitet.

För oss kristdemokrater är det inte ideologiskt motiverade uppdrag som står i centrum för politiken. I stället är det konstformen eller kulturarvsuppdraget i sig som är det viktiga –

exempelvis ska Nationalmuseum eller Kungliga Operan inte användas som avantgardistiska och normbrytande instrument eller för diverse ideologiska projekt. Verksamheten ska främja gemenskap och vårt kollektiva minne, liksom operakonsten som sådan och dess konstnärliga utveckling.

För kristdemokrater är kulturen inte en isolerad sfär utan en integrerad del i alla samhällsområden som påverkar alla aspekter av vårt liv. Genom att främja en rik och mångsidig kulturmiljö vill vi bidra till en samhällsutveckling som präglas av gemenskap, kreativitet, innovation och långsiktighet. Att vårda och utveckla det gemensamma kulturarvet är också viktigt för sammanhållning, tillit och för att ha gemensamma koder i form av normer, föreställningsvärldar, symboler och bildspråk. I förlängningen bidrar kulturen till att upprätthålla och utveckla vår demokrati.

KULTURENS BETYDELSE FÖR NÄRINGSLIVET

Kulturen kan bidra till tillväxt och utveckling, även om det inte den primära uppgiften. Kulturens egenvärde måste alltid framhållas, men ett dynamiskt kulturliv bidrar till att skapa goda och attraktiva livsmiljöer, arbetstillfällen, öka livskvaliteten och främja turism och näringsliv. Det som kallas evenemangsindustrin är ett tydligt exempel på att kulturen kan vara en katalysator för andra områden. Kulturpolitiken får så klart aldrig bli en fråga isolerad kring marknad, tillväxt och exportsuccéer. Samtidigt som vi gläds åt kommersiella och professionella framgångar ska vi hålla ögonen på att det mesta av kulturell verksamhet sker på ideell basis och i sammanhang som präglas av allt annat än kommersiella villkor. Det är just denna icke-kommersiella kulturverksamhet som har störst förutsättningar att göra oss delaktiga i kulturen, både som utövare och mottagare. Det är också i den miljön som förutsättningarna byggs för excellens och succé. Mål om framtida svenska succékulturexporter måste därför gå hand i hand med en politik som ser till människors behov i vardagen.

Det offentliga uppgift är att se till att kulturarbetare och kulturutövare kan verka med goda villkor. Det mesta av kulturlivet bär sig självt ekonomiskt och genom ideella insatser. Därutöver finns det ett samhällsintresse av att finansiera kultur som vi ser som gemensam och viktig även om den inte bär sig ekonomiskt. Det viktigaste det offentliga kan göra är dock att tillhandahålla en infrastruktur som stödjer och stimulerar kulturlivet, däribland fungerande regelverk och skattesystem.

Vi är fast beslutna att fortsätta arbeta för att göra konst och kultur tillgänglig och meningsfull för alla och att säkerställa dess plats och värde i samhället för kommande generationer.

ETT FRITT KULTURLIV

Inom civilsamhället ordnas mängder av konserter, bokcirklar, utställningar och kurser; människor erbjuds möjlighet att själva utöva kultur och utvecklas i kör- och orkesterverksamhet, kulturhus, gallerier, teatrar, aktivitetshus, bygdegårdar och föreningar kring särskilda kulturuttryck, personer, platser och byggnader. Här skapas miljöer där man kan växa och pröva sig fram. Här formas kulturen av intresse och passion, inte sällan med volontärer och ideella intressen som bas och drivande kraft. Här blir kulturen nära, tillgänglig och ofta ekonomiskt överkomlig för de flesta. Det offentligas uppgift är att ge det fria kulturlivet förutsättningar att frodas genom att erbjuda ekonomiskt rimliga villkor, scener, lokaler och annan infrastruktur som kan underlätta för verksamheterna. Som kristdemokrater kommer vi aldrig acceptera en syn som innebär att kultur enbart är och ska vara det som är offentligt finansierat eller organiserat.

SÄKRA UPPHOVSRÄTTEN

Under en period när "internet var nytt" fanns en diskussion om upphovsrätten, både i Sverige och globalt. Den ansågs förlegad i mötet med internetanvändare som fritt ville kunna dela texter, musik och film mellan sig, utan ersättning till upphovsmännen. I dag ser debatten annorlunda ut, och frågan är snarare hur upphovsmännen ska kunna få tillräckligt bra betalt för sina verk via de streamingtjänster som i stort ersatt det piratkopierade materialet i vårt land. Att streamingtjänsterna inte vore något utan det material som upphovsmännen står för ter sig i dag helt självklart. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att kulturskapare har goda arbetsvillkor och god social trygghet, och det finns ett behov av att synliggöra kulturskapares villkor och förutsättningar. Utvecklingen har tyvärr lett till att exempelvis etablerade artister får allt mindre del av kulturnäringsens ekonomi – vilket leder till att de mindre arenorna blir färre och det blir svårare för nya artister att etablera sig. Den ekonomiska ersättningen via streamingtjänsterna premierar helt enkelt den som redan är känd och etablerad. Det är i längden ohållbart och digitaliseringen måste i framtiden leda till att konstnärlig yrkesutövning blir lönsam för fler. Det finns idag EU-reglering på upphovsrättsområdet och stödjande lagstiftning behövs, men vi anser att avtalsfrågor bäst löses ut av parterna på marknaden och parterna i avtalen. Kristdemokraterna vill värna två bärande värden, dels äganderätten, dels öppenheten i den digitala världen. Det är en balansgång som måste hanteras med eftertänksamhet. Man måste också vara öppen för att det är en process och vara noga med ett låta parterna komma överens på ett sätt som balanserar respektive intresse

SKYDDA UPPHOVSMÄNNENS INTRESSEN I DIGITALISERINGEN

Digitaliseringen och framför allt framväxten av AI-verktyg, som kan generera både text, bild, film och musik ställer nya krav på både kulturutövare, näringsliv och lagstiftare. Eftersom AI-verktygen än så länge måste matas med material producerat av människor är många med rätta oroliga för att en ny form av plagiat parasiterar på upphovsrättsskyddat material. Eftersom detta är ett område i gränslandet mellan konstnärlig kreativitet, företag, globalisering och lagstiftning är det svårmanövrerat för lagstiftaren. Kristdemokraterna vill skydda upphovsmännens intressen och en långsiktigt levande kultur, samtidigt som vi inte vill hämma en teknisk utveckling som på många sätt kan bidra till en positiv utveckling av arbetsliv, arbetssätt och effektivitet.

Kristdemokraterna vill i första hand se uppgörelser mellan parter om hur material kan användas och ersättning utgå till upphovsmännen. Lagstiftaren, i Sverige eller EU, kan behöva se till att stödjande lagstiftning kommer på plats.

KULTURARBETARENS OSÄKRA EKONOMI

Kulturarbetares osäkra ekonomiska förutsättningar och specifika arbetsmarknad, som präglas av korta anställningar, projekt och inkomster som varierar över tid har under lång tid varit ett bekymmer. Staten ska eftersträva att kulturarbetare har tillgång till ett fungerande system för social trygghet utifrån deras förutsättningar, eftersom deras avvikande arbetsvillkor kan begränsa tillgången till de sociala skyddsmekanismer som vanligen finns tillgängliga för personer med sedvanliga anställningsförhållanden. Välfärdssystemen måste ta hänsyn till historiska inkomster och även inkomster i form av exempelvis stipendier och kulturpriser.

FRITIDSKORT TILL BARN OCH UNGA

Hur barn och ungas fritid ser ut varierar stort, mycket beroende på vad de får med sig hemifrån i form av nätverk och stöd och på vilken ekonomi föräldrarna har. Kristdemokraterna vill möjliggöra för fler barn och unga att delta i verksamheter som stärker dem intellektuellt, själsligt och fysiskt. Vi har därför under lång tid drivit på för en reform som ska möjliggöra för fler barn att ta del av fritids- och kulturaktiviteter. Ett av Kristdemokraternas initiativ är ett nationellt fritidskort som ger ekonomiskt stöd till enskilda barn och unga att delta i kultur- och idrottsverksamhet inom ideell sektor eller kommunala kulturskolan.

FOLKBILDNINGENS STÄLLNING

En viktig del av civilsamhällets kulturella infrastruktur består av studieförbundens och folkhögskolornas bildningsverksamhet. Tillsammans med biblioteken utgör de grunden i den svenska folkbildningstraditionen. Det är en utbildningsverksamhet som ofta har höga bildningsideal, är flexibel och låter människor hitta en utbildningsform som passar de egna behoven och förutsättningarna. Lokalt, inte minst i landsbygd, är folkbildningen ofta en avgörande förutsättning för kulturen genom programverksamhet och utbildning. Studieförbunden är en plattform som gör att många via kursverksamhet kan lära sig att spela ett instrument, sjunga, skriva kreativt, utveckla sin förmåga på teaterscenen, lära sig olika tekniker för måleri, utveckla sin fotografering och så vidare. Genom att ordna olika former av programverksamhet är studieförbunden en av de större kulturarrangörerna i Sverige. Folkhögskolorna erbjuder en särskild möjlighet för många att utveckla förmågor som de redan upptäckt i kommunens kulturskola, i församlingens musikverksamhet eller hemma på tonårsummet. Många utbildningar öppnar vägen för vidare högskolestudier, skapar förutsättningar för professionella nätverk eller för en högst privat, personlig utveckling. Närheten till andra ideella organisationer gör att studieförbund och folkhögskolor har särskilt goda förutsättningar att bistå minoriteter och andra grupper som har nytta av särskilda insatser, exempelvis nyanlända flyktingar som vill komplettera sin utbildning för att närma sig svensk arbetsmarknad och kultur. Denna typ av verksamhet vilar på ideell grund, men det finns ett nationellt intresse av att understödja den mångfald och det utbud som studieförbund och folkhögskolor bidrar till. Detta gäller både erkännandet av skolformen folkhögskola genom

nationell reglering som öppnar upp för vidare studier och den offentliga finansieringen som måste säkras och öka över tid. Kristdemokraterna menar att folkhögskolan som form passar bäst för civilsamhället och att folkhögskolor i regionernas regi bara ska finnas i undantagsfall. De utbildningsbehov som finns i en region i denna form bör tillgodoses genom att regionerna bjuder in civilsamhällets folkhögskoleaktörer att etablera sig eller låta existerande verksamhet växa.

SVENSKA KYRKANS KULTURUPPDRAG

Givet Sveriges historia – där stat och kyrka under århundraden varit sammanflätade – finns ett särskilt ansvar för staten att se till att kyrkans byggnader och kulturmiljöer vårdas och utvecklas. De är inte bara historiska platser som är vackra att se på och som innehåller ovärderliga historiska föremål – för många utgör de också självklara samlingspunkter vid livets vägskalet: bröllop, dop och begravning. Det är ingen slump att människor i lokalsamhällen som drabbats av våld eller olyckor brukar samlas just i kyrkan för ömsesidigt stöd och tröst. Den ersättning som staten och Svenska kyrkan har kommit överens om för att förvalta denna kulturskatt har urholkats, och många nödvändiga renoveringsprojekt riskerar att bli försenade eller inte kunna genomföras. Kristdemokraterna vill därför återställa och förstärka ersättningen till en nivå som är rimlig för att kyrkan ska kunna förvalta sin del av vårt gemensamma kulturarv. Det är också angeläget att utveckla samverkan mellan kyrkan och övriga delar av civila samhället då det finns stor utvecklingspotential. Ofta är kyrkor en av de större lokalerna på orten och ofta sker konserter, utställningar och andra program i dessa.

SKATTEAVDRAG FÖR GÅVOR

Kristdemokraterna har föreslagit och drivit igenom en skattereduktion för gåvor till ideella föreningar. Avdraget har sporrat givande till social verksamhet och till forskning. Att staten på detta sätt uppmuntrar och premierar personer som vill ge av sin egen ekonomi till samhällsnyttig verksamhet, som ofta drivs av oavlönade volontärer, är en självklarhet för oss som tror på enskilda initiativ, civilsamhällets kraft och på att beslut ska fattas mellan människor utan att alltid behöva blanda in staten. Kristdemokraterna vill att gåvor till fler typer av organisationer ska berättiga till gåvoskatteavdraget, exempelvis kulturföreningar.

LIKA SKATT FÖR ALL KULTUR

Under åren har det uppstått diskussioner om moms på kultur. Det har bland annat rört moms på böcker och tidskrifter liksom frågan om varför det är hög moms när man dansar till en orkester, men lägre moms om man sitter ned och lyssnar. Kristdemokraterna har länge drivit att den så kallade dansbandsmomsen ska sänkas, men ser ett behov av ett bredare grepp kring beskattningen av kultur. En utredning bör därför tillsättas, med uppdrag att se över gränsdragningar och skattesatser – allt i syfte att sänka den totala beskattningen av kultur och behandla kulturverksamhet så lika som möjligt i beskattningshänseende.

POLITIKENS PÅVERKAN PÅ KONSTNÄRERNAS FRIHET

Politikens vilja att stödja kulturlivet, liksom politikens vilja att styra kulturpolitiken och därmed kulturskapandet i riktningar som för tillfället anses vara prioriterade riskerar att leda till

kulturens anpassning. Kravet att fylla i ansökningar som innehåller rätt ord, rätt målgrupper, rätt prioriteringar kan också antas styra kulturens innehåll. Kristdemokraterna menar att detta inte diskuteras i tillräcklig utsträckning och att balansen mellan politikens förväntningar på kvalitet och excellens ibland spiller över i politiskt ideologiska önskemål. Vi vill därför att det tillsätts en utredning som särskilt ser över hur diverse önskemål och prioriteringar begränsar den konstnärliga friheten.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

1. Säkra upphovsrätten och rimlig ekonomisk ersättning till upphovsmän i utvecklingen av digitala kulturtjänster.
2. Säkra kreatörernas intressen i utvecklingen av AI-genererad text, bild, film och ljud.
3. Att kulturarbetare ska ha ett fungerande system för social trygghet, anpassat till de förhållanden som präglar kulturarbetsmarknaden.
4. Att alla barn och unga ska ha tillgång till ett statligt fritidskort som möjliggör för fler att delta i kultur- och idrottsverksamhet.
5. Ge studieförbund och folkhögskolor ett ekonomiskt stöd som ger långsiktigt gynnsamma förutsättningar att bedriva en bred bildningsverksamhet på ideell grund.
6. Att folkhögskolor i regionernas regi endast ska utgöra undantagsfall. Folkhögskolor är en form som passar civilsamhället bäst.
7. Värdesäkra statens ersättning till Svenska kyrkan för uppdraget att förvalta en viktig del av vårt gemensamma kulturarv för framtiden.
8. Att kulturföreningar ska omfattas av skatteavdraget för gåvor till ideella organisationer.
9. Sänka dansbandsmomsen och göra en bred översyn av beskattningen av kultursektorn.
10. Utreda hur balansen mellan offentlig finansiering och utrymmet för konstnärlig frihet ser ut – i syfte att stärka konstnärernas frihet.

STATEN SOM KULTURBÄRARE

Statens uppgift som kulturaktör är att säkra kulturverksamhet som är av nationellt intresse och säkerställa att det finns en infrastruktur som stödjer och underlättar kulturverksamhet och kulturella uttryck. Att det finns teatrar, körer, orkestrar, operahus, högskoleutbildningar och annan verksamhet med statlig finansiering bidrar till flera olika syften: att vårda kulturarvet, tillhandahålla en nationell, stabil och långsiktig infrastruktur som kan samverka med andra aktörer och erbjuda ett utbud av hög kvalitet och med ett unikt innehåll som kan tillgängliggöras för många. Ett annat syfte är att vårda arenor som kan erbjuda en kritisk massa av duktiga kulturutövare och en kreativ arena som främjar excellens, en arena som andra kan mäta sig mot och mot vilken kulturutövare kan sträva. Denna roll är stödjande och ska komplettera det fria kulturlivet.

MECENATERNAS ÅTERKOMST

Genom historien har mecenaterna, de som hållit konstnärer under sina vingar och givit dem förutsättningar att utvecklas i sin kulturgärning spelat en avgörande roll. I Sverige har denna roll nästan helt övertagits av det offentliga, och förutsättningarna för privata företag och filantroper att finansiera kulturverksamhet betraktas i praktiken som ren konsumtion. Samtidigt väcks emellanåt debatten om filantropi och näringslivets vilja att bidra till kulturliv och en bredare samhällsutveckling till liv, utan att politiken tagit mått och steg för att undanröja hinder och uppmuntra ett ökat ekonomiskt engagemang i kulturen. Kristdemokraterna vill därför se över skattesystemet för att uppmuntra till privata donationer till kulturen, precis som staten har sett till att det finns ekonomiskt gynnsamma förutsättningar för företag och privatpersoner att investera i ekonomisk tillväxt och i forskning. Exakt hur detta ska ske behöver utredas, men målsättningen är att använda skattesystemet för att uppmuntra till donationer, där finansiering av kultur skulle kunna vara avdragsgill. En risk med privata donationer är att politik och offentliga institutioner drar sig undan projekt som kan finansieras på annat sätt. Kristdemokraterna menar att det ibland kan vara olyckligt och att det ofta finns anledning att söka ett samarbete och möjliggöra samfinansiering. Vi vill därför också se över möjligheterna att instifta en statlig gåvoförstärkningsfond enligt tidigare norsk modell, där privata donationer kompletteras med ett statligt ekonomiskt tillskott.

GÖR NATIONALSCENER OCH MUSEER TILL STIFTELSE

Nationalscener och statliga museer har centrala roller i det nationella kulturansvaret. Kristdemokraterna menar att detta ansvar måste värnas långsiktigt och att ett större mått av självförvaltning borde gälla. Det finns alltid en risk för att staten använder sin ekonomiska eller politiska makt för att styra över innehållet genom att ange ideologiskt motiverade prioriteringar. Det ständiga bråket om avgiften på statliga museer är ett typiskt exempel på politiska målsättningar som skapar skakiga förutsättningar för verksamheten och som inte handlar om att värna excellens och självständighet. Kristdemokraterna vill därför göra nationalscener och statliga museer mer självständiga och ge deras ledningar ekonomiska förutsättningar och full frihet att styra verksamheten och att samverka med det omgivande samhället. Det kan uppnås genom att bilda stiftelser med ett startkapital som gör det möjligt att driva verksamheten med avkastningen på kapitalet. Stiftelserna ska också få överta ägande och drift av de lokaler som de idag förfogar över om det kan anses vara ändamålsenligt. Syftet är att ge verksamheterna full

kontroll över hur lokalerna används och förvalta dem så att de utvecklas i takt med att verksamheten utvecklas – utan att behöva be Statens Fastighetsverk om lov. Stiftelsernas styrelser ska utses av regeringen, med en majoritet av styrelseledamöter som är eller har varit aktiva inom kultursfären.

AVSKAFFA KOSTNADSHYRESMODELLEN

Flera av våra nationalscener och museer har lokaler som har historiska värden och som är byggda för att inhysa just en specifik verksamhet. Sedan många år har verksamheterna en modell för hyran av lokalerna som kallas kostnadshyresmodellen – och som i praktiken betyder att kostnaden för renoveringar och investeringar ska täckas med höjd hyra för den konstnärliga verksamheten. Tanken är att det ska leda till god ekonomisk hushållning, men i praktiken leder det till att verksamheterna inte riktigt kan förfoga över sina lokaler och att många lokaler förfaller, eftersom en renoveringskostnad ska ställas mot det konstnärliga innehållet. På sikt vill Kristdemokraterna överlåta byggnaderna till stiftelser som driver verksamheten i lokalerna – och då ta höjd för det antikvariska uppdraget vid bildandet och finansieringen av stiftelsen. I väntan på en sådan utveckling vill Kristdemokraterna avskaffa kostnadshyresmodellen och ersätta den med en modell som ger verksamheterna större kontroll över kostnader och intäkter, samt att det ekonomiska ansvaret för det antikvariska uppdraget ligger på staten som hyresvärd.

STÄRK DE KONSTNÄRLIGA UTBILDNINGARNA

Staten har ett särskilt ansvar för sina konstnärliga utbildningar. Kristdemokraterna menar att medan satsningar gjorts på att modernisera många av utbildningsmiljöerna, har det konstnärliga innehållet fått stå tillbaka. En större andel av de som idag är aktiva musiker och dansare har fått sin utbildning i ett annat land. Svenska studenter står sig inte längre lika väl i konkurrensen, vilket bland annat skulle kunna bero på att exempelvis musikerutbildningarna gått alltmer mot självstudier och övning på egen hand medan den lärarledda undervisningen minskat i omfattning. Utbildningarna är förstärkt också beroende av att det finns en fungerande och lockande verksamhet på regional och lokal nivå som kan fostra talanger. Kristdemokraterna vill se en förstärkning av de konstnärliga utbildningarna genom en bättre samordning mellan nationella, regionala och lokala verksamheter.

KULTUR I HELA LANDET

Hela Sverige ska leva. Det gäller även kulturen och dess bidrag till att skapa attraktiva livsmiljöer i hela landet. Riksteatern är en verksamhet som har i uppdrag att verka i hela landet. Av naturliga skäl är dock de flesta av statens kulturinstitutioner geografiskt definierade till den ort där de finns. Kristdemokraterna menar att de stora statliga, liksom de regionala institutionerna ska ha i uppdrag att sprida sin konst genom att över tid verka utanför sina huvudorter genom exempelvis turnéer eller pop-up-verksamhet på nya orter.

SKYDD AV KULTURARVET

Vi har sett hur kulturen och kulturarvet omedelbart blir föremål för attacker i tider av krig. Ofta kan man i efterhand konstatera att skyddet för kulturarvet blev ett resultat av enskilda initiativ i

krisens stund. På många platser i världen har bristen på planering och förberedda skyddsåtgärder lett till att ovärderliga kulturarv gått förlorade. Attacker sker ofta också mot språk, identitet och kulturella uttryck, där den egna kulturen förtrycks eller förnekas. Efter Rysslands invasion av Ukraina, vars kulturinstitutioner snabbt behövde agera, har medvetenheten också i Sverige om behovet av planering och insatser växt. Kristdemokraterna menar att staten via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska fortsätta och stärka det nationella ansvaret för att planer upprättas för samtliga kulturinstitutioner och att infrastruktur byggs för att kunna skydda både det materiella och immateriella kulturarvet om det utsätts för attacker. Det gäller exempelvis att säkerställa att det finns magasin- och transportkapacitet i händelse av kris eller krig. I den samverkan som sker kring totalförsvarsplaneringen måste aktörer som arbetar med kulturfrågor, finnas med. Här finns också anledning att beakta desinformationskampanjer, historierevisionism och kulturbruk i politiskt syfte, vilket våra kulturinstitutioner inte kan stå passiva inför.

SAMERNAS SVERIGE

Samerna är ett erkänt urfolk och nationell minoritet i Sverige. Det ställer särskilda krav på både staten och svenska folket att värna det samiska kulturarvet och språket. Samernas kultur och förutsättningarna för den behöver synliggöras för att kunna skyddas och utvecklas, med stöd till självförvaltning och insatser som samerna själva önskar och driver. Här finns också stora möjligheter till gränsöverskridande samarbete i det som utgör Sápmi. Kristdemokraterna har länge drivit att samiska kulturföremål som finns på statliga kulturinstitutioner ska överföras till det samiska museet Áttje. Särskilda insatser och särskild hänsyn måste göras när samernas intressen möter lokala, regionala och nationella intressen för att undvika onödiga konflikter. Ett sådant exempel är att Sverige på ett klokt och långsiktigt hållbart sätt behöver använda de naturresurser vi har i landet. Exempelvis gruvbrytning måste kunna ske parallellt med exempelvis renbete.

NATIONELLA MINORITETER

Tillsammans med samerna utgör Sverigefinnar, romer, judar och tornedalingar Sveriges fem nationella minoriteter. Det är av särskild vikt att staten tar ett ansvar för att minoriteternas egna organisationer och kulturinstitutioner är välfinansierade och är livskraftiga. Språken är i detta sammanhang avgörande för att de nationella minoriteterna ska värnas och kunna stärkas över tid. Satsningar på både det skrivna ordet, nyheter och levande språkmiljöer så som exempelvis teatrar, behöver därför säkras. Här spelar exempelvis rätten till omfattande modersmålsundervisning i skolan en nyckelroll.

GEMENSAM KULTURKANON

Det finns ett behov av att värna det gemensamma kulturarvet. Det ger människor gemensamma ramar i form av normer, språk, bilder, berättelser och melodier. Samhället blir alltmer fragmenterat och polariserat; motkrafterna är få. Mångfalden är i sig positiv, men vi behöver också gemensamma referenser att spegla mångfalden i och mot. Kristdemokraterna har tagit initiativ till en officiell kulturkanon som identifierar de fenomen och influenser som över lång tid format Sverige. Vi vill också att en sådan ska utvecklas vidare i olika former av guider, exempelvis en för film, litteratur och musik. På sikt kan man också tänka sig att det skapas

underkategorier, exempelvis en kanon för barnlitteratur och en för barnmusik. Kristdemokraterna har länge drivit att skolan ska ha en ”klassikerlista” som vägledning för undervisningen. Olika kanon för olika genre kan utgöra grund och inspiration för förvaltningen av en nationell kulturkanon. Ansvar för att skapa och förvalta olika vägledningar kan med fördel ges till fristående aktörer såsom akademier eller kulturarvsorganisationer.

VÄRNA SKOLANS ESTETISKA UPPDRAG

Att skoldebatten behövt fokusera på fallande resultat och frågetecken kring kunskapsförmedling har emellanåt inneburit att de praktiska och estetiska ämnena minskat i politiskt intresse. Det menar Kristdemokraterna är ett misstag. En del av skolans uppdrag är att bilda eleverna och förbereda dem för mötet med samhället och omgivningen. Att förstå bild, film och musik; att lära sig uppskatta form och design; att förstå sitt sammanhang genom konst, litteratur och kultur; att lära sig uppskatta och pröva på hantverksarbete är delar av ett bildningsuppdrag som inte får gå förlorat. Barn och unga behöver också stimulans, utmaning och utveckling för sinnet. Det är både ett personligt och samhällsligt behov. Därför måste tiden för denna typ av skolämnen värnas, med möjligheter att utveckla innehållet. Samspelet mellan handen och hjärnan bör få ett betydligt större utrymme i undervisningen. Kristdemokraterna välkomnar det ökande intresset för forskning inom detta område.

BIOGRAFEN SOM KULTURPLATS

Biograferna har under årtionden satts under press av ändrad mediekonsumtion, filmbranschens utveckling och teknisk utveckling. Huruvida biografen som fenomen överlever över tid kommer i stor utsträckning bero på människors upplevelser av biobesöket och hur filmutbudet ser ut. Förutsättningarna för biograferna ser förstås olika ut i olika delar av landet och på många platser i landet har civilsamhället, inte minst genom Folkets hus och parker varit garanten för att biografen ska finnas kvar på mindre orter. Biografernas verksamhet har utvecklats med event, restauranger, barer och livesändningar för att locka publik. Svaret på hur biografens framtid ser ut finns i relationen mellan publiken och biografägarna. Att det finns lokala mötesplatser och möjlighet att se och uppleva film och kultur tillsammans med andra är ett viktigt bidrag till många platser livs- och attraktionskraft. Kristdemokraterna menar dock att staten kan underlätta biografernas verksamhet ekonomiskt, genom att samma låga momsnivå på 6 procent som gäller för övrig kulturverksamhet också omfattar biograferna, oavsett om det är traditionell filmvisning eller en livestreamad konsert.

FÖRÄNDRA FILMSTÖDET

Svensk film har stundom tagit världen med storm. Stundom har den tappat lite fart. Sverige har länge hållit sig med en filmpolitik, och den filmpolitiska debatten har handlat om statliga bidrag och politiska önskemål. Styrningen blir ofta fel och handlar i slutänden sällan om särskilt mycket pengar. Trots det anses bidragen vara avgörande för om en produktion ska bli av eller inte. Kristdemokraterna menar att filmpolitiken bör handla om konstformens finansiella förutsättningar – inte om ideologiska vägval eller huruvida det ska satsas på storproduktioner eller indiefilm. En oetablerad filmmakare ska i första hand kunna förlita sig på att filmindustrins infrastruktur fungerar och att förutsättningar och verkshöjd kan bedömas av

produktionsbolagen, på samma sätt som författardebutanter förlitar sig på att förlagen ska få upp ögonen för dem och låta dem pröva sina vingar. Kristdemokraterna vill därför förbättra förutsättningarna för finansieringen av film genom en översyn av skattesystemet för sektorn. Utgångspunkterna i översynen ska vara sänkta skatter och goda förutsättningar för industrin att sprida ekonomiska risker mellan produktioner. Internationella storproduktioner ska hamna i Sverige tack vare rätt miljöer, rätt kompetens och bra marknadsekonomiska incitament. Dagens produktionsincitament snedvrider och fördelas på ett tveksamt sätt med osäkra effekter. Dessa medel bör istället användas för generella förbättringar för film- och liknande kulturproduktion. Det statliga filmstödet har spelat en roll för att behålla och utveckla svensk filmindustri och utgör fortsatt ett viktigt bidrag i att göra Sverige konkurrenskraftigt i förhållande till andra länder som lockar till sig produktioner med ekonomiskt stöd. Det svenska filmstödet kan utvecklas för att säkerställa en bredd i produktionen, med plats för både publikfriare liksom konstfilmprojekt, natur- och dokumentärfilm, vars kommersiella kraft är begränsad. Det är också angeläget att stödet för produktion av audiovisuella verk fortsätter och utvecklas.

NY DIGITAL MUSEIPLATTFORM

Digitaliseringen har nått också kulturen, med genomgripande förändringar. På den fria kulturmarknaden, exempelvis musik och litteratur, drivs utvecklingen på av konkurrens och kulturkonsumenternas intressen. Det finns här ett utrymme för staten att agera för att möjliggöra en digitalisering av vårt gemensamma kulturarv på ett sätt som säkerställer hög teknisk kompetens och kvalitet samt möjliggör för fler att ta del av de samlingar som finns på våra museer. Den statliga digitaliseringsstrategin för ett hållbart digitaliserat Sverige visar på en rad utmaningar och ger viss vägledning inför framtiden. I dag spretar de statliga museernas arbete på området och det finns en osäkerhet kring hur man ska jobba som museum. Kristdemokraterna vill därför att staten tar ett tydligare ansvar genom en grundläggande infrastruktur och genom att erbjuda museer och andra kulturarvsaktörer en teknisk plattform och standard att använda sig av. Det ska vara obligatoriskt för offentliga institutioner och frivilligt för privata. Genom att erbjuda en standard och en infrastruktur kan museer och andra kulturarvsaktörer som digitaliserar sina samlingar säkerställa att det görs med kvalitet och med lösningar som håller över tid. Det underlättar också för aktörerna att samarbeta sinsemellan kring digitala upplevelser och presentationer för allmänheten, liksom det möjliggör för enskilda museer att presentera hela eller delar av sina samlingar för en bredare publik.

DIGITAL PLATTFORM FÖR BIBLIOTEK

I dag erbjuder biblioteken utlåning av e-böcker och ljudböcker via olika digitala lösningar. Jämfört med de kommersiella aktörerna är dessa plattformar ofta inte lika lätta att komma åt. Kristdemokraterna vill att staten tar initiativ till en gemensam plattform för bibliotekens digitala utlåning, vilket också kommer att skapa förutsättningar för ett bredare digitalt utbud av exempelvis äldre litteratur. Det skulle också skapa förutsättningar för att skapa ett nationellt lånekort.

KUL-AVDRAG FÖR KULTUR I HEMMET

Höga skatter på arbete gör att det är svårt de flesta privatpersoner att anlita kulturarbetare i hemmet – att exempelvis köpa lektioner för att lära sig spela ett instrument, utveckla sitt skrivande, lära sig måla eller betala för professionell underhållning på en 50-årsfest. Det finns

anledning att tro att en stor del av den verksamheten sker inom ramen för en svart marknad. För att komma åt detta problem och för att samtidigt skapa en större privat marknad för kulturarbetare vill Kristdemokraterna att privatpersoner ska kunna göra avdrag inom ramen för RUT-avdraget för kulturarbete som sker i hemmet och vid högtidsfiranden utanför hemmet (bröllop, dop, födelsedagsfiranden etcetera).

KULTUR SOM HÄLSA

Att kultur bidrar till bättre hälsa är ställt utom allt tvivel. Det gäller inte minst människors psykiska hälsa och välbefinnande. Kultur kan också spela en roll i att bygga sociala relationer och bryta ensamhet, vilket också påverkar människors hälsa. Erfarenheter från kultur på recept bör tas tillvara för att fler ska få möjlighet att ta del av kultur för hälsa eller som en del i en rehabilitering.

RUSTA FÖRSVARMUSIKEN

Försvarets tre musikkårer förvaltar en viktig del av vårt kulturarv. De spelar inte bara en angelägen roll för försvarets interna liv, de har också en värdefull ceremoniell roll som har betydelse för vår nationella stolthet och känsla av tillhörighet, liksom de har en viktig statlig funktion. I takt med att det militära försvaret rustas igen väcks frågan om även försvarsmusiken borde utökas. Kristdemokraterna menar att det i första hand är ett beslut för Försvarsmakten att fatta utifrån faktiska behov. Däremot vill vi bidra till att säkerställa finansieringen och det uppdrag som försvaret har i form av musikkårernas verksamhet. Försvarsmusikens möjligheter att samverka med regionala musikorganisationer och Hemvärnsmusiken bör också utvecklas.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

11. Göra investeringar i kultur mer ekonomiskt fördelaktiga för privata donatorer och företag.
12. Utreda möjligheten att inrätta en gåvoförstärkningsfond för att uppmuntra samfinansiering.
13. Ge nationalscener och statliga museer större frihet genom att succesivt göra om dem till stiftelser.
14. Avskaffa kostnadshyresmodellen för statliga museer och nationalscener.
15. Stärka de statliga konstnärliga utbildningarna.
16. Att stora statliga och regionala kulturinstitutioner ska vara verksamma utanför sina huvudorter.
17. Värna och skydda förutsättningarna för samisk kultur i Sverige.
18. Se särskilda satsningar på de nationella minoriteternas språk och kulturliv.
19. Komplettera en nationell kulturkanon med fler vägledningar, exempelvis en för litteratur och en för musik.
20. Vidta åtgärder till skydd för vårt kulturarv i tider av kris och krig.
21. Ha med Riksantikvarieämbetet i samverkan kring totalförsvarsplaneringen.
22. Skapa en statlig digital infrastruktur som erbjuder museer en teknisk standard och plattform för att digitalisera samlingar och utställningar.
23. Att staten tar initiativ till en ny digital och nationell infrastruktur för bibliotekens utlåning av e-böcker och ljudböcker.

24. Skydda skolans bildningsuppdrag och elevernas tid för de praktiska och estetiska ämnena.
25. Skapa bättre förutsättningar för biograferna genom att de betalar samma låga moms som övrig kulturverksamhet.
26. Utveckla det statliga filmstödet och tillsätt en utredning om hur de finansiella förutsättningarna för film kan förbättras, exempelvis genom skattesystemet.,
27. Införa en rätt att göra KUL-avdrag inom ramen för RUT-avdraget, för att komma åt problem med svartarbete och bidra till en större privat marknad för kulturarbetare.
28. Möjliggöra kultur på recept för att öka människors förutsättningar för en god hälsa och att kulturaktiviteter inkluderas som alternativ i arbetsgivarnas friskvårdsbidrag.
29. Säkerställa att Försvarsmusiken har resurser att uppfylla sitt uppdrag och utvecklas i sin verksamhet.

REGIONALT KULTURANSVAR

På samma sätt som staten har ansvar för att det finns en nationell infrastruktur för kulturen vill Kristdemokraterna att regionerna ska vara med och bygga den regionala kulturen stark. Den kulturverksamhet som i dag bedrivs regionalt skiftar. Framför allt handlar det om teatrar, orkestrar, museer och utbildningsverksamhet. Kristdemokraterna menar att det är upp till regionerna att själva besluta om inriktningen på verksamheten, men att denna bör bygga på regionala särdrag och styrkor. För att den regionala kulturverksamheten i offentlig regi ska ha legitimitet måste den vara tillgänglig och relevant för hela regionen. Att ha högkvalitativ scenkonst, exempelvis teater, dans eller orkestrar, skapar reella möjligheter för exempelvis barn och unga att tidigt i livet ta del av konstformer som de lätt skulle missa om det enbart fanns kommersiella kanaler. Att bli introducerad till ensemblemusik, körverk, balett, måleri eller teater skapar förutsättningar för en bredare kulturkonsumtion liksom förståelse för och uppskattning av olika konstuttryck. Här spelar regionerna en central roll för att tillhandahålla sådana möjligheter i hela landet. Regionala scener och arenor ger också förutsättningar för det regionala kulturlivet att utvecklas och visa upp den excellens som finns utanför storstädernas kulturscener. Det finns idag en oroväckande tendens att nationellt uppmärksamma främst stockholmsbaserade kulturutövare när de gör gästspel på andra platser i landet – men tevesända konserter från exempelvis Dalhalla borde vara av intresse också när regionala och lokala kulturutövare är där.

KULTURSAMVERKAN

Alliansregeringen införde den så kallade kultursamverkansmodellen som innebär att beslutsfattandet i många kulturfrågor flyttas från staten till landets regioner. Det är i enlighet med subsidiaritetsprincipen att beslut ska fattas på lägsta ändamålsenliga nivå, med lämpligt stöd från överliggande och starkare nivåer – en viktig utgångspunkt i kristdemokratins. Vi vill utveckla kultursamverkansmodellen genom att öka samverkande insatser från staten till regionerna och undvika att statliga kulturinsatser görs vid sidan av modellen. I praktiken innebär det större ansvar till regionerna och att Statens kulturråd inte längre får pengar för specifika projekt. Finansieringen av samverkan måste värdesäkras ekonomiskt över tid. Modellen kräver en organisation som också kostar pengar, en finansiering som måste garanteras mellan de olika aktörerna i modellen. Vi vill i detta arbete även att en målsättning ska vara att den kultur som skapas och utövas utanför storstäderna ska få större chanser att visa upp sig både regionalt och nationellt. Kristdemokraterna menar också att en ökad samverkan av statliga medel ska ske genom kultursamverkansmodellen. I dag ingår till exempel inte medel för filmproduktion eller folkbildning i denna överenskommelse.

REGIONALA KULTURINVESTERINGSFONDER

För att bevara kulturmiljöer på landsbygden och utveckla det lokala kulturlivet krävs det ibland större resurser än vad en enskild kommun eller region mäktar med ett enskilt år. Kristdemokraterna vill därför att regionerna tar ett större ansvar för att möjliggöra större kultursatsningar på landsbygden genom att inrätta regionala fonder med uppgift att skapa förutsättningar för större satsningar över tid. Avsättandet av kapital till fonderna kan med fördel göras under år då ekonomin i regionen är god och då överskott kan användas för större avsättningar, istället för tillfälliga satsningar i ordinarie verksamhet.

REGIONAL KULTURELL IDENTITET

Många regioner delar kulturella uttryck och fenomen. Det kan vara en identitet kring att komma från Dalarna eller från Glasriket – vars gränser inte följer regionindelningen. Det finns idag många lösningar med bolag mellan offentliga aktörer för att arbeta med att utveckla gemensam förvaltning av gränsöverskridande fenomen och identiteter. Kristdemokraterna menar att denna typ av verksamhet för att utveckla kulturturism, projekt, evenemang och identitetsstärkande arbete mellan kommuner och mellan kommuner och regioner är positiva inslag med stor potential. Här kan det också finnas utrymme för privata ägare i ett samarbete mellan det offentliga och näringsliv. Man skulle också kunna tänka sig att flera kommuner går samman i kommunförbund som tar det politiska ansvaret för kulturverksamhet i ett större område; antingen för att vinna styrka i storlek eller för att det finns andra intressen av att locka kultur eller turism till ett område. Kristdemokraterna driver nationellt på för att dagens 21 regioner ska slås samman till ett färre antal – i en sådan utveckling måste ansvaret och utvecklingen av den regionala kulturen och den kulturstödjande rollen vara en självklar del att värna vid en förändring.

KREATIVA KLUSTER

På många platser skapar kulturlivet i egen kraft kreativa kluster; platser där konstnärer, hantverkare och kulturentreprenörer kan samarbeta och dela resurser. Det är också en viktig del i att utveckla en plats och en ort för att öka attraktivitet och goda miljöer. En del går samman i gemensamma försäljningskanaler för att tillsammans nå en större publik och göra det möjligt för fler att köpa konst och konsthantverk. Dessa kluster kan fungera som nav för kulturell innovation och ekonomisk utveckling. Kristdemokraterna vill regionalt ta upp en dialog med kulturlivet för att se om det går att stötta skapandet av fler kreativa kluster och i så fall på vilket sätt – eftersom förutsättningarna och behoven kan antas skifta regionalt och lokalt. Utgångspunkten för oss är att sådana kluster ska skapas, drivas och förvaltas av de som ingår i klustrets verksamhet, med möjligt stöd från offentlig verksamhet i form av rätt typ av lokaler, administrativt stöd eller stöd till en uppstart av en sedan självgående verksamhet.

KULTURPASS FÖR FAMILJEVÄNLIG KULTUR

Att låta barn och unga tidigt ta del av och prova på olika kulturaktiviteter skapar en grund för bildning och förståelse för deras egna sammanhang. Det ger också tillfälle för familjer att uppleva saker tillsammans. Kristdemokraterna vill därför på regional nivå arbeta för ett kulturpass, som ger familjer ett paketpris för kulturaktiviteter i den egna regionen. Det kräver ett regionalt samarbete mellan kommunal, regional och privat verksamhet, liksom gärna också researrangörer. I ett kulturpass bör även lösningar finnas för att inkludera statlig verksamhet, både i den egna regionen och i övriga delar av landet.

Kristdemokraterna menar också att offentliga kulturverksamheter alltid ska erbjuda aktiviteter som är särskilt anpassade för barn och ha i uppdrag att erbjuda familjer en ekonomiskt fördelaktig familjebiljett, som möjliggör för vuxna att ta med barn till kulturaktiviteter till en rimlig kostnad.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

30. Utveckla kultursamverkansmodellen och öka regionernas autonomi och ekonomiska kulturmuskler.
31. Att varje region har minst en professionell ensemble som strävar efter att upprätthålla hög kvalitet.
32. Inrätta regionala kulturstiftelser som kan finansiera större kultursatsningar, företrädesvis utanför stadskärnorna.
33. Pröva nya former för samarbeten mellan kommuner, regioner och företag för att stärka lokala kulturfenomen och en regional kulturell identitet.
34. Inventera behovet och förutsättningarna för fler kreativa kluster kommunalt och regionalt.
35. Inrätta regionala program för mobil kultur.
36. Att kulturarvet och våra kulturmiljöer görs kända och lyfts upp som attraktiva besöksmål.
37. Se regionala kulturpass och offentliga kulturverksamheter som riktar sig till familjer.

KOMMUNAL KULTURKRAFT

Invånarna i en kommun ska inte bara vilja bo där utan också vilja leva där. Det förutsätter att människors själsliga, intellektuella och fysiska behov får utrymme. Därför är kulturen också en fråga för kommunpolitiken – inte för att besluta hur utrymmet för dessa behov ska uttryckas och tillgodoses, men för att skapa goda förutsättningar. Det sker genom kommunens egen verksamhet, men som kristdemokrater vill vi trycka på att det framför allt sker genom det fria kulturlivet och civilsamhällets aktörer. Oavsett vem som äger kulturverksamheten eller finansierar den så utövas den i en kommun. Därför är samverkan en angelägenhet mellan flera parter. Kulturens lokala förutsättningar är särskilt viktiga eftersom det är i vårt närområde och i vår vardag som vi har störst förutsättningar att både ta del av och själva utöva kultur. Det är också kulturen lokalt som skapar utrymmet för de flesta kulturutövare att utvecklas, pröva sina vingar, få en publik och bli etablerade.

Som Kristdemokrater ser vi kulturens inneboende kvaliteteter och egenvärde, men det hindrar inte att kulturen också skapar yttre värden, så som attraktivitet för boende, företag, investeringar och besök – liksom värden mellan människor, såsom gemenskap, lojalitet, hänsyn och respekt.

KULTURSKOLA FÖR ALLA

Den kommunala kulturskolan spelar en viktig roll i att erbjuda barn och unga en plattform för att upptäcka och själva få utöva kultur. Hur kulturskolan ser ut och hur den bedrivs är i första hand en kommunal angelägenhet och måste anpassas efter lokala förutsättningar. Kristdemokraterna vill att undervisningen i kulturskolan ska ha låga avgifter och en bredd som öppnar för barn och unga att pröva sig fram. Det fritidskort som Kristdemokraterna drivit igenom ska också gå att använda som betalning för kulturskolans avgift. I en del kommuner arbetar grundskola och kulturskola nära varandra, där kulturskolan bedriver sin verksamhet i vanliga skolans lokaler. Det ger eleverna möjlighet att exempelvis pröva olika typer av instrument, spela tillsammans med andra i orkester eller i teatergrupper och att göra det i anslutning till ordinarie skolarbete. Fördelen är att man minskar avståndet för eleven och dessutom möjliggör för kulturskolans lärare att arbeta på dagtid – en faktor som underlättar rekryteringen av personal, som traditionellt annars ofta varit hänvisad till att undervisa på eftermiddagar och kvällar, efter ordinarie skolas slut. Digitalisering skapar också många möjligheter för deltagande även om man inte fysiskt kan besöka kulturskolan. För många barn på landsbygden krävs det att man anpassar sig till skolbussens avgångstid, annars kommer man inte hem. För många innebär detta att de inte kan delta i kulturskolans utbud på fritiden.

Kristdemokraterna menar att en ökad samordning mellan olika kulturskolor ska underlättas. Om man jämför med biblioteksverksamhet, finns det i dag en regional bibliotekssamordning. Detta möjliggör en samverkan mellan kommunerna. Kulturskolan är en kommunal angelägenhet, men genom en regional samordning kan till exempel kompetensutveckling och samordning av lärartjänster erbjudas.

BILDANDE SKOLA

Skolan har i uppdrag att fostra nya generationer till fungerande samhällsmedborgare som kan stå på egna ben och utvecklas i sina kunskaper och färdigheter. Av naturliga skäl är skolans undervisning ämnesbaserad. En del skolor, särskilt på gymnasie- och högskolenivå, arbetar också

med programverksamhet som ska ge eleverna kunskaper, perspektiv och insikter som är utöver det som uttrycks i läro- och ämnesplaner. Kristdemokraterna vill att detta bildningsperspektiv ska fördjupas i svensk skola, med utrymme för skolorna att utveckla sin samverkan med det omgivande samhället när det kommer till kultur, vetenskap och samhällsengagemang. Detta uppdrag måste därför uttryckas också i skolans styrdokument.

SKAPANDE SKOLA FÖR VARJE BARN

Konceptet Skapande skola är ett statligt projekt som ska stimulera skolans huvudmän att jobba med aktiviteter där kulturskapare och skola samarbetar för att långsiktigt integrera kulturella uttryck i skolans arbete. Forskning visar att barn som regelbundet har kontakt med kulturell verksamhet får en större förmåga att känna igen och uttrycka sina känslor, vilket är avgörande för att förstå andras känslor och känna empati. Sedan starten har Skapande skola byggts ut, mycket tack vare att förslag från Kristdemokraterna förverkligats, så att den nu omfattar hela grundskolan och förskolan. Vi värnar denna form av integrering av kultur i skolan och vill utveckla konceptet med en statlig stimulanspeng till skolans huvudmän – men utan statlig projekthandläggning och byråkrati. I stället ska pengarna gå direkt till huvudmännen, som själva får avgöra hur pengarna ska användas. Det ger likvärdiga villkor för etablerade och nya kulturaktörer och en möjlighet till innovation i vad kulturen vill och kan erbjuda skolorna i form av samarbeten. En risk med Skapande skola är att skolorna väljer att enbart bjuda in kulturutövare till skolan och därmed avstår möjligheten att låta eleverna uppleva kultur på plats. Att få titta på konst i ett galleri eller museum, lyssna på en orkester eller se en teateruppsättning i dess naturliga miljö är också viktigt och något som skolorna inte bör välja bort.

VIKTEN AV LÄSNING I FÖRSKOLAN

Vi behöver ha en bra samverkan mellan skolbibliotek, folkbibliotek, barnhälsovård och förskola i syfte att stärka små barns språkutveckling och tidigt väcka deras intresse för berättelser och det skrivna ordet. Det är också viktigt att det görs fortsatta satsningar på förskolan för att stärka barns språkutveckling. Därför vill vi understryka vikten av läsfrämjande insatser även i förskolan och för barn i unga åldrar. Förskolan kan enligt Skolverket påverka barns förhållningssätt till text och intresse för språkets uttrycksmöjligheter om det sker medvetet och strukturerat. Skolverket har även visat att högläsning kan ha flera goda effekter på språkutvecklingen. Högläsning kan utveckla barns fantasi och föreställningsförmåga, talspråk och ordförråd, berättande och förmåga att uttrycka tankar, intresse för bild och text och förmåga att förstå sin omvärld. Digitala medier bör därför begränsas till ett minimum i förskolornas arbete och enbart användas när det kan motiveras i lärandesyfte. Regionerna har stora möjligheter att nå föräldrar genom mödra- och barnhälsovården. Verksamheter som "Barnens första bok" kan ske genom samverkan mellan kommunernas biblioteksverksamhet och regionernas hälsovård.

BIBLIOTEK SOM KULTURFÖRMEDLARE

Bibliotekens roll som kulturförmedlare kan inte nog betonas. De är en källa till kunskap, kulturella värden och vidgade vyer. Det är viktigt att tidigt få stimulans till läsande för att utveckla sitt språk. För att ge alla elever möjlighet att ta del av kulturens skatter behöver litteraturen göras mer tillgänglig för bredare grupper. Ett led i detta är att alla skolor ska kunna uppvisa en

fungerande och bemannad skolbiblioteksfunktion – antingen i egen regi eller i samarbete med ett folkbibliotek. En fungerande samverkan mellan skolbiblioteken och folkbiblioteken är därför central. Biblioteken bör också kunna erbjuda service till äldre, personer med funktionsnedsättning och andra som av olika skäl har svårt att ta sig till biblioteket, till exempel genom ett "Boken kommer"-system, där bibliotekspersonal åker hem till vederbörande med böcker. Många kommuner har på detta och liknande sätt breddat sin service sedan coronapandemin. Det är angeläget att biblioteken får i uppdrag att ta vara på goda exempel från hela landet och använda framgångsrika och uppskattade insatser för att utveckla verksamheten och göra den angelägen för fler. Biblioteken får inte bli en kommunal budgetregulator utan måste värnas, oavsett kommunens storlek. För att möta behovet av tillgänglig litteratur kan det ibland bli nödvändigt att ta till okonventionella lösningar för att finansiera bibliotek med generösa öppettider, exempelvis gemensam drift med annan kommunal verksamhet eller upphandling av driften, uthyrning av lokaler till närliggande kultur- eller restaurangverksamhet. Bibliotekens roll som samlingsplats och potential för att samla olika typer av medborgarservice ska inte underskattas. Den motsättning som ibland konstrueras mellan bibliotekens allmänna uppdrag och exempelvis förlagens intressen kring enskilda författare eller genrer, bör motverkas. Det ska exempelvis vara naturligt för biblioteken att ställa lokaler till förfogande för exempelvis externt anordnade författarträffar. Kristdemokraterna vill också att särskilda satsningar på bibliotek och deras verksamhet måste göras i utanförskapsområden.

TILLGÄNGLIG KULTUR HELA LIVET

När man är gammal och inte längre så självständig – eller har en funktionsnedsättning som gör en beroende av andra – blir det extra viktigt att se till att kulturen är rörlig. Det finns många fina exempel i landet på där kulturen kommer till äldreboenden, dagliga verksamheter och liknande, med musik, litteratur, teater och konst. Kristdemokraterna menar att det åligger varje kommun att säkerställa att det finns en samverkan mellan boenden, kulturinstitutioner och civilsamhälle, så att äldre och personer med funktionsnedsättning får uppleva och delta i kulturaktiviteter. En viktig aspekt av detta är också att den livsmiljö som erbjuds på boenden inte uppfattas som allt för institutionslik, utan präglas av skönhet och konstnärlig gestaltning med inslag av exempelvis konst.

SAMVERKAN MED CIVILSAMHÄLLET

Som offentliga aktörer med ekonomiska resurser kan kommunerna göra skillnad genom att sprida kunskap om det kulturliv som finns lokalt. Det kan ske genom erbjudanden om gemensamma kalendrier, samlingssidor på kommunens hemsida med information om aktiviteter eller genom den lokala turistbyrån. Kommuner ska ha en nära dialog med det lokala civilsamhället och säkerställa att kommunala lokaler görs tillgängliga för de behov som finns, till en kostnad som är rimlig. Där intresse finns ska föreningar också erbjudas att överta driften av kommunala lokaler.

VIKTEN AV MÖTESPLATSER

Bygdegårdarnas riksförbund, hembygdsföreningar, Folkets hus och parker samt Våra gårdar har tillsammans 2 500 samlingslokaler runt om i landet, inte sällan i glesbygd. Lägg därtill alla samlingslokaler som tillhandahålls genom kyrkor och samfund. Lokalerna har stor betydelse för det lokala kulturlivet, som en plats för bland annat övning, utställning och konserter. Dessa lokaler kan ofta inte drivas på kommersiell grund och förtjänar stöd från det offentliga, eftersom de bidrar till livskvalitet, attraktionskraft och inte sällan lokal tillväxt. Hembygdsrörelsen gör också en viktig insats för att hålla sockenkänslan i liv, samlar information om socknen och har i en del fall egna museer och gårdsinventeringar.

Den omfattande digitalisering som pågår skapar nya möjligheter för samlingslokalerna att utvecklas. Många olika former av digitala lösningar gör att man kan hitta nya sätt att samverka mellan kulturverksamheter och samlingslokalerna, exempelvis genom direktsändningar från teatern eller den regionala filmfestivalen med publik på flera platser i landet samtidigt.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

38. Säkerställa en kulturskola för alla barn och unga som är intresserade – och ha en etablerad samverkan mellan grundskola och kulturskola.
39. Möjliggöra för kulturskolans lärare att i högre utsträckning arbeta på dagtid.
40. Se programverksamhet med bildningsperspektiv på skolorna och se ett bildningsuppdrag i skolans styrdokument.
41. Utöka och förändra konceptet Skapande skola, utan statlig styrning av innehållet, och skapa en ny kulturmarknad för kulturutövare som riktar sig till skolan.
42. Främja små barns språkutveckling och berättande inom förskolan genom samverkan mellan bibliotek, barnhälsovård och förskola.
43. Att alla skolor ska kunna visa upp en fungerande och bemannad skolbiblioteksfunktion.
44. Begränsa förekomsten av digitala medier i förskolans arbete till lärandesituationer.
45. Utveckla biblioteksverksamheten lokalt och regionalt.
46. Att äldre och personer med funktionsnedsättning erbjuds kulturupplevelser via boenden och dagliga verksamheter.
47. Bidra till att kommuner och civilsamhälle har ett nära samarbete, bland annat kring lokaler.
48. Säkerställa att det finns tillräckligt med samlingslokaler i hela landet samt stödja hembygdsrörelsen i dess sockenarbete och historiska betydelse.

DEMOKRATI OCH YTTRANDEFRIHET

En bärande del av det som blivit vår gemensamma svenska kultur handlar om överenskommelsen att leva i och värna demokratin och de friheter den bygger på. För oss kristdemokrater är det inte endast fråga om demokratin i sig, utan om att vissa rättigheter och skyldigheter följer av att vi är människor, med en mänsklig natur och värdighet. Att kunna uttrycka sig fritt, välja och välja bort en religion, följa sitt samvete, vara en del av ett sammanhang och fri från förtryck är några av dessa naturliga rättigheter. Flera har att göra med den kultur vi lever i och de kulturella uttryck som vår mänskliga kreativitet och frihet ger upphov till.

TJÄNANDE PUBLIC SERVICE

Kristdemokraterna vill se ett public service med fokus på hög kvalitet, som ska finnas tillgängligt i huvudsak via ljud- och bildsändningar. I ett alltmer polariserat samhälle och ett medieklimat som jagar klick på sociala medier och trafik till nyhetssajter – och därmed också driver klimatet mot mer av överdrifter, drastiska rubriker och sensation – behövs public service som motvikt.

Kristdemokraterna menar att alltför mycket av de svenska public servicebolagens strategier sedan radio- och TV-monopolen upphörde har handlat om att behålla sin position och ha störst publik. I en sådan strategi hamnar andra frågor, såsom bredd, upplysning, kunskap och resonemang lätt i skymundan. För att stärka public service legitimitet över tid behöver finansieringen vara stabil och uppdraget smalnas av med fokus på samhällsinformation, vetenskap, oberoende och saklig nyhetsförmedling nationellt, internationellt och regionalt och inte minst ett högkvalitativt kulturutbud. En viktig del av uppdraget är att göra utbudet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning och möta nationella minoriteter och övriga minoritetsgruppers behov och önskemål. Public servicebolagen ska avhålla sig från att bli mediehus som utöver bild och ljud också omfattar omfattande textpubliceringar. Den del av public servicebolagens uppdrag som handlar om krisberedskap och roll i totalförsvaret bör inte konkurrera med programverksamheten utan finansieras på annat sätt, exempelvis via MSB. I avtalet med staten ska också kör- och orkesterverksamheten värnas. Kristdemokraterna menar också att en översyn bör göras av bolagens organisation – och överväga en sammanslagning av de olika bolagen i det fall det underlättar kostnadsbesparingar, till förmån för grunduppdraget.

MEDIESTÖD

Sverige är ett litet land och en liten språkgrupp. Det är därför angeläget – både till skydd för vårt språk och till skydd för mångfald och yttrandefrihet – att vi har en bredd av medier och mediekanalet. Kristdemokraterna har därför alltid stått bakom det mediestöd som funnits i Sverige, som i grunden funnits för att garantera att det inte enbart är det smartaste affärsupplägget och marknadsföringsstrategin som avgör vilka röster som hörs i offentligheten. I takt med att internet och sociala medier har gjort det fria ordet än friare skulle man kunna dra slutsatsen att marknaden har löst problemet som tidigare fanns när spridningen av nyheter och åsikter krävde fysiska investeringar i form av tryckpressar, radioantennor och anställd personal. Kristdemokraterna drar dock en annan slutsats. Medborgarjournalistik och den debatt som finns på sociala medier kan inte ersätta de medier som agerar under våra tryckfrihetslagar. Tvärtom har det lett till större polarisering, desinformation och ett ifrågasättande av den objektiva och rättvisande journalistiken. Kristdemokraterna menar därför att det behövs fortsatt mediestöd för att garantera att olika röster – med redaktionell kvalitet och verkshöjd – har en plats i

mediebruset. Det nya mediestödet bör utvärderas. Det finns tecken på att rikstäckande nyhetsmedier med särskild betydelse för mediemångfalden missgynnats i det nya stödet på ett sätt som riskerar att minska den mångfald som stödet vill värna. Vi menar att det är viktigt att värna ett redaktionsstöd till allmänna nyhetsmedier som är av särskild vikt för mediemångfalden. Det är viktigt att även rent digitala publikationer kan ta del av mediestöd, och att mediestödet skapar förutsättningar att ge plats för olika perspektiv, åsikter och fördjupning. Här har inte minst de så kallade fådagartidningarna en särskild roll i den nationella mediefloran. Kristdemokraterna menar också att den lokala närvaron av journalister är angelägen och att stöd bör utformas så att det finns en geografisk spridning av den journalistiska närvaron, vilket också inkluderar ett behov av distributionsstöd i glesbygd. En fråga som måste adresseras i stödet är ett fungerande regelverk för egenproducerat material.

REGLERA SOCIALA MEDIER

Den snabba framväxten av sociala medier är till glädje för många människor och har lett till nya affärs- och marknadsföringsmodeller för näringslivet. Den har framför allt öppnat upp nya arenor för debatt, diskussion och nyhetsförmedling. Det är i grunden positivt, men har också lett till en helt förändrad och polariserad offentlighet. Hur de sociala medierna fungerar i praktiken och hur användningen påverkar framför allt barn och unga är ofta föremål för debatt. Oro finns för att sociala medier används till att dela känslig information med statsmakter, men också för att algoritmerna leder till ett beroendeliknande beteende och leder användaren in i filterbubblor som blir direkt skadliga. Barn och ungas digitala medieanvändning har på kort tid blivit alltmer omfattande. Förutom den ohälsa som skärmanvändningen bidrar till genom undanträngningseffekter som medför ökat stillasittande, minskad sömn och minskad gemenskap kan leda till att digitala medier i sig har negativa effekter på ungas psykiska hälsa. Tecken finns exempelvis på att tonåringar som oroar sig för sin vikt eller går i suicidtankar snabbt hamnar i bubblor som uppmuntrar till anorexi, bulimi, självmedicinering eller självmord. Sverige är en för liten marknad för att kunna motverka detta på egen hand, vilket gör insatser på EU-nivå nödvändiga. EU har genom Digital Service Act infört regleringar som uppmuntrar och ger utrymme för innovation, men som motverkar potentiella skadeverkningar. Det handlar om att företagen måste dela hur deras algoritmer fungerar med myndigheter och forskare. Vi menar att detta måste utvecklas så att olika typer av begränsningar – användartid, föräldrakontroll, blockering av vissa typer av annonser eller ämnen – ingår i tjänstens grundinställningar, och att användare som inte vill ha begränsningar aktivt måste låsa upp dem. Vi anser även att relevanta aktörer ska kunna bevisa att deras produkter och tjänster inte leder till beroendeliknande användning.

ANTISEMITISM, EXTREMISM OCH DESINFORMATION PÅ NÄTET

Antisemitiska konspirationsteorier frodas på nätet, och antisemitiskt samt annat extremistiskt material sprids och delas i sociala medier. Spridning av desinformation och hatpropaganda kan vara systemhotande och är ett gränsöverskridande problem. Det är ett hot mot demokratin, mot grundläggande värderingarna och ytterst mot människors frihet och säkerhet. Därför behöver problemet också tacklas politiskt. Särskild uppmärksamhet måste ges åt risken för att sociala medier används för att skapa politiskt radikaliserade miljöer och för desinformationskampanjer

och polarisering mellan olika grupper i samhället. Ansvaret vilar tungt på de sociala mediejättarna. Med utgångspunkt i verktygslådan inom rättsakten för digitala tjänster behöver EU arbeta aktivt med krav på att de sociala medieplattformarna bekämpar olagligt innehåll.

RELIGIONSFRIHET I OFFENTLIGHETEN

Religionsfriheten är en betydelsefull del av de demokratiska fri- och rättigheterna. Religionen har också stor betydelse för den kultur vi lever i – och för många människor i hur de lever sina liv. Religionsfriheten innebär att varje medborgare har rätt att utöva sin religion, att anordna offentliga gudstjänster och att som troende vara en synlig del av offentligheten och våra samhällen. Staten är sekulär, men det betyder inte att samhället är det. Uttryck för Sveriges kristna arv måste få vara närvarande, exempelvis genom att skolor håller avslutningar i kyrkans lokaler och låter eleverna sjunga folkkära psalmer, eller anordnar traditionella luciafiranden. Synliga uttryck för enskilda personers kulturella tillhörighet eller personliga tro måste också tillåtas i offentliga rum, exempelvis genom religiösa symboler. Religionsfriheten angår även den som inte har någon särskild tro eller religiöst intresse eftersom den utgör en del av den pluralism som utmärker det demokratiska samhället. Kristdemokraterna är angelägna om att ingen diskriminering sker. Rätten att fritt få utöva sin tro måste värnas.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

49. Ge public servicebolagen ett tydligt uppdrag att fokusera på samhällsinformation, folkbildning, nyheter, vetenskap och högkvalitativ kultur.
50. Verka för ett statligt mediestöd som belönar fördjupning redaktionell kvalitet och verkshöjd samt möjliggör en bredd av perspektiv och åsikter.
51. Reglera sociala medier på EU-nivå i syfte att motverka psykisk ohälsa.
52. Motverka spridning av antisemitism, extremism och desinformation på nätet.
53. Värna människors rätt att signalera sin religiösa övertygelse offentligt och bejaka kristendomens plats i vårt kulturarv, exempelvis genom skolans firande av högtider.

LEVANDE LIVSMILJÖER

Kulturen bidrar till att våra liv blir rikare; den berikar både vår fysiska livsmiljö och våra inre liv. Man skulle kunna hävda att dessa två samverkar och på sätt och vis återspeglar varandra. Hur vår fysiska miljö ser ut, fungerar och upplevs påverkar hur vi mår, hur vi samverkar och hur vi tillsammans bygger gemensamma värden och ett gemensamt ansvar för det som vi förvaltar och utvecklar. När en plats förvaltas och utvecklas måste vi alltså ta hänsyn till arkitektoniska och kulturella värden och sträva efter långsiktig kvalitet och hållbarhet, både ekonomiskt, socialt och estetiskt.

Det offentliga rummet speglar också vår historia. Stadsdelar etableras, växer fram och förändras över tid. Byggnader, statyer, konstverk och minnesmärken berättar om tider, trender och händelser som lett fram till vår nutid. Det är viktigt att dessa kulturella och historiska spår tillåts finnas.

Kristdemokraterna menar därför att arkitektur, stadsplanering, kulturell infrastruktur och boendemiljöer är viktiga delar av en aktiv och genomtänkt kulturpolitik. Gestaltad livsmiljö innebär att många olika kompetenser samspelar och bidrar till en samhällsutveckling.

KONSTNÄRLIG GESTALTNING

Över åren har det funnits någorlunda samsyn kring att offentliga bygg- och renoveringsprojekt ska avsätta medel för konstnärlig gestaltning. Det har bidragit till att människor kan ta del av kulturella uttryck i sin närmiljö, exempelvis i form av skulpturer, målningar och parker. Det är också en viktig inkomstkälla för konstutövare. Kristdemokraterna anser att denna princip är av godo och bidrar till att offentliga miljöer inte bara ses ur ett nyttoperspektiv, utan också utifrån skönhet och välmående. Varje statligt, regionalt och kommunalt projekt ska redovisa ett mål för den konstnärliga gestaltningen. Avsättning och mål behöver inte vara knutet till en viss byggnad eller plats. Det är mer naturligt att ha en viss flexibilitet och att exempelvis en kommun har möjlighet att ha en helhetssyn på sina konstnärliga gestaltningar. När offentliga institutioner köper in konst till sina byggnader och miljöer vill också Kristdemokraterna att man friskriver sig från att verket är platsspecifikt, det vill säga bundet till den enskilda platsen. Ett konstverk ska givetvis kunna skapas för en viss plats, men det ska vara enkelt för fastighetsägaren att flytta konstverket till en annan plats eller byggnad, exempelvis om byggnaden eller platsens användning förändras över tid. Kristdemokraterna är angelägna om att de konstnärliga uttrycken är en del av helheten och ingår i hela processen. Det är viktigt att konstnärer, med sin speciella kompetens, arbetar nära arkitekterna. Den avsatta kostnaden ska alltså inrymma både gestaltningen och den så kallade lös-konsten.

PLATSER ATT MÖTAS PÅ

En del av hur vi uppfattar vår närmiljö handlar om helhet och känsla av sammanhang. Vår livsmiljö kommer halta om stadsplanering bara tog sikte på effektivitet mellan boende, arbete och transporter. Vi måste också trivas för att må bra. Det handlar om att ha nära till ett naturområde eller en park. Kunna röra sig mellan arbete, hem, fritid och nöjen. En del av detta är att orten där vi bor har platser där vi kan mötas. I den nämnda parken, på ett promenadstråk, ett torg, ett restaurangområde eller en väffelstuga i byn. Kommuner måste därför planera för och bjuda in

aktörer och till projekt som skapar trivsel och samvaro på en plats och en ort, där så kallade döda ytor skulle kunna vara en idag outnyttjad resurs.

TRÄDGÅRDSSTADENS ÅTERTÅG

De flesta svenskar vill bo i villa eller radhus. Därför driver Kristdemokraterna på för en ny form av egnahemsrörelse, där fler människor ska få möjlighet att förverkliga sin boendedröm. Kommuner ska kunna inrätta genomtänkta områden som inte bara tillhandahåller av villatomter utan följer en idé om hur de ska växa fram och förvaltas över en längre period. Här finns utrymme för nytänkande och modernitet, men förebilden finns i de trädgårdsstäder som byggdes för runt 100 år sedan på flera platser runt om i Sverige. Då var tanken – som fortfarande håller i sina grunder – att bygga villor och radhus i ett större område, tillsammans med låga flerfamiljshus, vilket ger underlag för ett lokalsamhälle med skola, torg, parker, samlingslokaler och mindre affärsverksamheter.

ARKITEKTUR OCH ESTETIK

Sverige har under många årtionden präglats av en syn på arkitektur som en fråga om nytta, inte om estetik. I praktiken har det varit viktigare att arkitekturen speglar byggnadens syfte än att den är vacker. Vilken filosofi som präglar arkitekturskolor och arkitekters kreativa arbete är naturligtvis en fråga för akademi och marknad. En kommun har dock stora möjligheter att styra arkitekturens roll i stadsplaneringen, eftersom varje byggnad ska följa kommunala planer och få ett bygglov. Kristdemokraterna menar att kommuner också måste fråga byggherrar om hur ett nytt projekt bidrar till ett områdes skönhet och till människors välmående och upplevelser. Det ska inte uppfattas som en konserverande hållning för stadsutveckling, utan som att ställa krav på byggherrarna att det som uppförs är genomtänkt också ur ett estetiskt perspektiv – och ge beslutsfattare möjlighet och råg i ryggen att skicka tillbaka föreslagna och estetiskt bristande projekt till byggherren, för en utveckling mot skönhet och bättre upplevelser av den fysiska miljön. Det kan både handla om att bevara ett områdes arkitektoniska karaktär – och att ge utrymme för utveckling och arkitektonisk innovation, särskilt i områden som är nya och på tomter där kommunen vill att byggnaden i sig ska göra avtryck.

DESIGN OCH FORM

Sverige och Skandinavien har haft ett internationellt rykte och identitet när det kommer till design och form, inte minst industridesign, möbler och i viss mån arkitektur. Efterfrågan på det specifika, unika och kreativa ökar. Vi trivs i miljöer som har en själ och en historia. Hur saker och byggnader som vi har omkring oss ser ut påverkar hur vi upplever vår omgivning, vår stolthet för vår närmiljö, hur vi använder det som produceras och vilket ansvar vi är beredda att ta för att vår omgivning upplevas vara vacker, hel och harmonisk. Staten kan här ta ett visst ansvar för att lyfta fram goda svenska designexempel, bidra till forskning på området och bidra till att det finns arenor där näringsliv och kultursfären möts. Framför allt vill Kristdemokraterna att det offentliga tar ansvar för att det finns kreativa och funktionella utbildningsmiljöer för en kommande generation formgivare och designers. Sådana miljöer måste utvecklas i samverkan mellan olika utbildningshuvudmän och industrin. Offentlig verksamhet ska också säkerställa att upphandlingar av exempelvis inredning, möbler etcetera till viss del sker med design och

kreativitet som kriterier och att man också upphandlar designsamarbeten tidigt i exempelvis byggprojekt – dels för att skapa offentliga miljöer som upplevs som vackra och värda att värna, dels för att uppvärdera design som en del av ett föremåls och en miljöns värde när de brukas.

BEVARA KULTURLANDSKAPET

En levande landsbygd är viktig för den svenska identiteten och kulturen. Det var inte länge sedan vi var ett utpräglat jordbrukssamhälle och öppna landskap och gröna näringar värderas högt och måste värnas. Att kunna uppleva öppna landskap, djupa skogar och levande vattendrag är inte bara en angelägenhet för de som bor utanför städerna, utan en viktig angelägenhet för oss alla. Brukare av jorden behöver kompenseras för de högre kostnader som olika regleringar leder till, så att de skyddas från orättvis konkurrens från länder och regioner där samma krav inte finns på jord- och skogsbruk. Detta är en viktig pusselbit för att kunna bevara och utveckla det svenska kulturlandskapet. Bevarandet av kulturlandskapet måste också ske i ett samspel med dagens behov av att använda markerna. Det som förr var en stenmur fyllde ett behov, men om den ska bevaras helt så som den uppfördes kan det vara ett hinder för dagens behov. Här behövs fördjupade samtal om vad som behöver bevaras och vad som kan förändras.

KRISTDEMOKRATERNA VILL:

54. Att offentliga projekt för nybyggnation eller renovering av fastigheter ska redovisa ett mål för den konstnärliga gestaltningen av platsen och byggnaden.
55. Att kommuner i bygglovsprocesser aktivt ska värna och utveckla skönhet och estetiska värden.
56. Se en stadsplanering som bidrar till framväxten av platser där människor kan mötas och trivas tillsammans.
57. Att stadsplanering tar särskild hänsyn till kulturbyggnader och kulturmiljöer i syfte att bevara dem för framtida generationer.
58. Att fler kommuner antar detaljplaner för trädgårdsstäder, områden med fokus på villor, radhus och låga flerbostadshus, med målet att skapa lokala sammanhållna samhällen.
59. Säkerställa kreativa utbildningsmiljöer för framtidens formgivare och designers.
60. Inrikta en del av upphandlingar till offentliga miljöer mot design och kreativitet.
61. Säkerställa en levande landsbygd i syfte att bevara och utveckla det svenska kulturlandskapet.